

YAZIHAN İLÇESİ'NDE (MALATYA) YER VE MEVKİİ ADLARININ COĞRAFİ KAYNAKLARI

Sera KARAAĞAÇ[1], Prof. Dr. İhsan BULUT[2]

Özet

Bu çalışmada, Malatya Yazıhan ilçesi mahalle ve mevkii adları coğrafi bakış açısıyla değerlendirilerek, isimlendirmede etkili olan doğal ve beşeri faktörler incelenmiştir. Çalışma alanımız olan Yazıhan Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümünde Malatya iline bağlı bir yerleşim ve ilçe merkezidir. İlçe, Malatya il merkezinin batısında yer almaktadır. Yazıhan Malatya'ya 40 km. uzaklıkta 900 m. yükseltide, doğusunda Fırat Nehri'nin kolu (Kuruçay) ve Elazığ il sınırı, batısında Hekimhan, kuzeyinde Arguvan-Hekimhan, güneyinde Malatya Büyükşehir Battalgazi semt ilçesi ile Akçadağ ilçeleri bulunmaktadır. Araştırma sahasının sınırlandırılmasında ilçe idari alanı dikkate alınmıştır. Yer adları bir yerin coğrafi özelliklerini ortaya koyan önemli birer kaynaktır. Bir yere gitmeden görmeden bile sadece yer adları o yerin temel coğrafi özelliklerini belirtmektedir. Çünkü geçmişten günümüze kadar o yerde yaşayan insanlar fiziki çevrelerinde bulunan yamaçları, dereleri, tepeleri, dağları ve ovaları, ağaçları tıpkı bir coğrafyacı titizliğiyle isimlendirmişlerdir. Bu çalışmada bu yerlerin isimlendirilmesinde hangi faktörlerin etkili olduğu irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı Yazıhan ilçesine bağlı mahallelerdeki yer ve mevkiilerin adlandırılmasında etkili olan faktörlerin ortaya çıkarılmasıdır. Veri toplama yöntemleri olarak; çalışma konusuyla ilgili mevcut literatür taranmıştır. Arazi gözlemleri yapılmış ve çalışmada arazinin 1/25000 Ölçekli topoğrafya haritası K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro parsel sorgu sistemi kullanılarak bulunan tüm adlar çıkarılmış ve bu adların kaynağı belirlenmeye çalışılmıştır. Mevkiilere verilen adlar ile oradaki coğrafi etmenler karşılaştırılarak bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Bulunan veriler ışığında yer adlarının coğrafi faktörlerle olan ilgisi saptanmaya çalışılmıştır. Köy ve mevkiiler adlandırılmalarında etkili olan fiziki ve beşeri faktörlere göre gruplandırılmış ve bazı yerlerin adlandırılmasında birden fazla coğrafi faktör etkili olduğu için yer adı birden fazla grupta yer almıştır. Mevkii adlarının verilmesinde çok etkili olan fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin, Yazıhan ilçesinde bulunan mahalle

[1]Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, murat_uzun53@hotmail.com
[2] Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, nuriyeg@marmara.edu.tr

ve mevkii adlarının konulmasında da son derece etkili olduğu görülmektedir. Sahada yerleşmelerin %77.82 sinin adını fiziki coğrafya unsurlarından aldığı saptanmıştır. Çalışma sahasında ad kaynağını beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinden alan isimlerin ise %22.11 olduğu belirlenmiştir. Çalışmada fiziki coğrafya unsurları; yer şekilleri, su kaynakları, kayaçlar, bitki örtüsü, hayvan türleri ve iklim ile ilgili adlar olarak altı başlık altında incelenmiştir. Beşeri coğrafya unsurlarından kaynağını alan isimler ise kişi soy boy adı, ekonomik faaliyet türü, tarihi ve tarih öncesi yerleşmeler ve mistik ve efsanevi adlar, oğuz boyları ile ilgili adlar olarak beş başlık altında incelenmiştir. Çalışma alanında adlandırma başlığı olarak belirlediğimiz bir diğer özellik ise mistik ve efsanevi isimlerdir. Burada ise yöre halkının kültürel özellikleri, hayal dünyasının zenginliği ve farklı inanışlara ait saklı kalmış birçok özellik ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Malatya, Yazıhan, Yer Adları, Toponimik Analiz, Kültür.

GEOGRAPHICAL SOURCES OF SETTLEMENT AND LOCALITY NAMES IN YAZIHAN DISTRICT (MALATYA)

Abstract

In this study, the names of neighborhoods and localities in Malatya Yazıhan district were evaluated from a geographical perspective, and natural and human factors that were effective in naming were examined. Yazıhan, which is our study area, is a settlement and district center of Malatya province in the Upper Euphrates Section of the Eastern Anatolia Region. Yazıhan is located in the west of Malatya city center. Yazıhan is located 40 km away from Malatya, 900 m. at the elevation. The borders of the district are the lands of Kuruçay and Elazığ provinces, which are branches of the Euphrates River, in the east, Hekimhan in the west, Arguvan-Hekimhan in the north, Malatya Metropolitan Battalgazi district and Akçadağ districts in the south. The district administrative area was taken into account in the delimitation of the research area. Place names are important sources of information that reveal the geographical features of a place. Even without going to a place, only place names indicate the basic geographical features of that place. Because people living in that place from past to present have named the slopes, streams, hills, mountains, and plains in their physical environment with the meticulousness of a geographer. In this study, it has been tried to examine which factors are effective in the naming of these places. The aim of the study is to reveal the factors that are effective in naming the main places and localities in the neighborhoods of Yazıhan district. As data collection methods, the existing literature on the subject of the study was reviewed. Field observations were made and all the names that could be found using the 1/25000 scale topography map of the land, K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Sheets and the Land Registry and Cadastre parcel query system were extracted and the source of these names was tried to be determined. Connections were tried to be established by comparing the names given to the places and the geographical factors there. In addition, the land registry cadastre parcel query system was also used. In the light of the data found, the relation of place names with geographical factors has been tried to be determined. Villages and localities are grouped according to the physical and human factors that are effective in naming them, and because more than one geographical factor is effective in the naming of

some places, the place name is included in more than one group. It is seen that the physical, human, and economic geography characteristics that are effective in giving the names of the localities are also extremely effective in the naming of the neighborhoods and localities in Yazıhan district. It has been determined that 77.82% of the settlements in the field are named after physical geography elements. In the study area, it was determined that 22.11% of the names were derived from the characteristics of human and economic geography. Elements of physical geography in the study; landforms, water resources, rocks, vegetation, animal species, and climate-related names were examined under six headings. The names that take their source from the elements of human geography are examined under five headings as the name of the person-ancestry-tribe, types of economic activity, historical and prehistoric settlements, mystical and legendary names, and names related to the Oghuz tribes. Another feature that we have determined as the naming title in the study area is the mystical and legendary names. Here, the cultural characteristics of the local people, the richness of the imagination, and many hidden features of different beliefs are revealed.

As a result, from the toponymic analyzes of the settlement and locality names of Yazıhan Region, very important special namings, meanings and physical and human information that can characterize the region have been obtained.

Keywords: Malatya, Yazıhan, Place names, Toponymic analysis, Culture

1. Giriş

Yer adlarının incelenmesi, gerek yerleşmelerin tarihi gelişimi, gerekse coğrafi çevrenin geçmişteki durumu hakkında bilgi edinilebilen kaynak olması bakımından oldukça önemlidir. (Göney, 1975)

Yer adları, bir coğrafyanın, toprak parçasının oraya yerleşen halklar tarafından vatanlaştırılmasının ilk ve en önemli aşamasını teşkil eder. (Akar, 2007)

Yer adları ile ilgilenen oldukça fazla bilim alanı vardır. Coğrafyacılar ile birlikte, tarih, sosyoloji, halk bilimi, kültür tarihi, etnografya, dilbilim mensupları ve askeri uzmanlar ile siyaset ve jeopolitik uzmanı gibi bilim mensupları bu konuya yakın ilgi duymaktadır. Fakat coğrafi olayların geliştiği, etkilediği ve etkilendiği yerin adlandırılması hiçbir alanı ilgilendirmediği kadar kesinlikle en çok coğrafyacıları ilgilendirmelidir. Yer adları, toplumların coğrafi mekânla özdeşleşmesinin en karakteristik göstergesidir (Erinç'ten akt. Köksal,2019). Coğrafyacı bilim insanları 1941'de yapılan I. Coğrafya Kongresi'nde coğrafi kavramların iyi seçilmesi ve avarızın adlandırılması üzerinde önemle durmuşlardır. Meseleye coğrafi kavramları ve yer adlarını

korumaktan çok vatan savunmasına eşdeğer bir önem vererek yaklaşma hassasiyetini göstermişlerdir (1. Coğrafya Kongresi. Akt, Bulut,1996). Bu titiz yaklaşım bu gün de pek çok coğrafyacı tarafından titizlikle sürdürülmektedir (Farajzadyan, Bulut, 2016). Yer adları incelemesinde birçok bilimin bu konu ile ilgilenmesinin yanı sıra mekânın, yani coğrafi olayların geliştiği, etkilediği ve etkilendiği yerin adlandırılması şüphesiz en çok coğrafyacıları ilgilendirmektedir (Bulut, 1996: 30)

Yer adlarının sistematik analizi, kültürel belleğin hem varlığını hem de yer değiştirmelerini vurgular ve peyzaj karakterizasyonunda ek bir zengin yorumlama katmanı için potansiyel sunar. Yer adları, peyzajın zaman içinde insanlar tarafından nasıl değerlendirildiğini, değiştirildiğini, kullanıldığını veya yorumlandığını açıklayan benzersiz bir bilgi kaynağıdır ve tarihi-kültürel değerler, olaylar ve insanlar ile yerel özelliklerin kolayca erişilebilir kayıtlarını sağlama potansiyeline sahiptir. (Atik and Swaffield, 2017). Bu açıdan bakıldığında yer adları; insanların doğal coğrafi özelliklere bağladıkları ve eski ve yeni insan aktivitelerini, kültürel özellikleri, doğal süreçleri, deneyimleri ve değişiklikleri ifade ettikleri kuşaktan kuşağa aktarılan dilsel işaretlerdir.

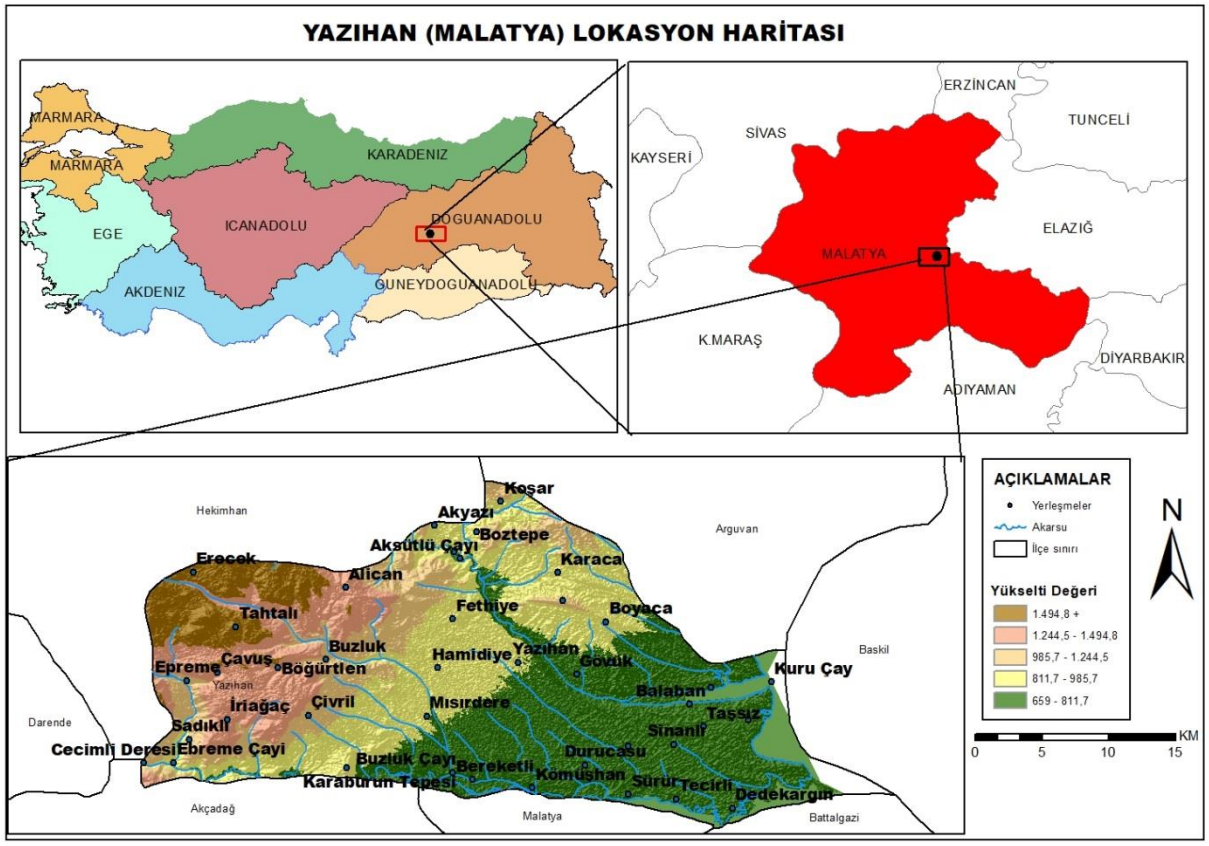
Ülkemizde yerleşme yerleri ve mevkiilerin isimlerinin verilmesinde en çok kullanılan unsurlar coğrafi unsurlardır (Bulut, 2018: 752). Bu unsurlar arasında özellikle başta topoğrafik özellikler olmak üzere litoloji, klimatoloji ile mahsul çeşitleri, meslek grupları, daha önceki yerleşmeler, şahıs isimleri ve pınarlar da çokça kullanılan beşerî unsurları teşkil etmektedir. Bunların yanında hayvanlara ait bazı isimler de köy, yerleşme yeri ve mevkii isimleri olarak seçilmişlerdir.(Karaboran, 1984: 108). Çalışma alanında karşılaştığımız, mevkiilere isim vermede etkili olan diğer bir unsur ise yörede bilinen yıllarca anlatılagelmiş efsane vari olaylardır.

2. Materyal ve Yöntem

Araştırma süresince ihtiyaca uygun verileri elde etmek için çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada 1/25000 Ölçekli topoğrafya haritası K39 c3. K49 c1. C2. K40 b1. C3. C4. D1. D2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro parsel sorgu sistemi kullanılarak bulunan tüm adlar çıkarılmış ve bu adların kaynağı belirlenmeye çalışılmıştır. Mevkiilere verilen adlar ile oradaki coğrafi etmenler karşılaştırılarak bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Köylerin tarihi ve adı üzerine yapılan veri toplama işlemi sırasında ise saha görüşmeleri yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Çalışma alanımız olan Yazıhan Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümünde Malatya iline bağlı bir yerleşim ve ilçe merkezidir. İlçe, Malatya il merkezinin batısında yer almaktadır. Yazıhan Malatya'ya 40 km. uzaklıkta 900 m. yükseltide, doğusunda Fırat Nehri'nin kolu (Kuruçay) ve Elazığ il sınırı, batısında Hekimhan, kuzeyinde Arguvan-Hekimhan, güneyinde Malatya Büyükşehir Battalgazi semt ilçesi ile Akçadağ ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 1). Araştırma sahasının sınırlandırılmasında ilçe idari alanı dikkate alınmıştır.

Şekil 29. Yazıhan (Malatya) İlçesinin Lokasyon Haritası.

2.1.1. Mahalle İsimleri:

Araştırmamıza konu olan Yazıhan isminin iki kaynağı olduğu dikkat çekmektedir. Türkçe'de düzü arazi anlamında yazı, dağlık arazi anlamında yaban şeklinde kullanımı Anadolu'nun pek çok yerinde görmek mümkündür. Hatta bazı yörelerimizde ovada yaşayanlara yazıyerli denirken, dağlık alanlarda kurulan köylerde yaşayanlara ise dağlı denildiğini görürüz(Bulut, 1992, Erbaa Ovası). Yazı kelime köküne eklenen han eki ise bu bölgede bulunan Osmanlı Padişahı Sultan III Murat Han tarafından yapılan han ile ilgilidir. Yani iki isim kaynağı vardır yazı ova anlamında jeomorfolojik bir isimken, han buradaki bir kervansarayı göstermektedir. Yani tarihi kökenli bir isimlendirmedir. Yazıhan'a bağlı mahalleler ya da eski haliyle köyler; Balaban, Bereketli, Boyaca, Boztepe, Böğürtlen (Kuşburnu), Buzluk, Çavuş, Çivril (Dikenli Çalı), Dedekargın (Oğuz Boyunun Kargın Kolu), Eğribük, Epreme, Erecek, Gövük, Hamidiye

(Sultan Abdulhamit'e ithafen bu isim verilmiş), İriağaç, Karaca(Oğuz Boyunun Karaca Kolu), Kömüşhan, Mısırdere, Sadıklı, Sinanlı (Aşiret ismi), Sürür, Tahtalı, Tecirli(Türkmen aşireti).

2.1.2. Yazıhan'ın tarihi gelişimi

Çalışma sahası, M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 14. yüzyılar arasında güncelliği korumuş olan İpek Yolu'nu kullanan kervanların geçtiği bir yol güzergâhında bulunmaktadır. Buzluk Köyü'nde bulunan mağaralar bunu göstermektedir. Osmanlı döneminde ise Sultan III. Murat Han, Yazıhan`ın 10 km güneyinde kendi adıyla anılan " Sultan Murat Han Kervansaray 'ını İran Seferleri sırasında 1593 yılında inşa ettirmiştir. Bu yol üzerinde bulunan Kırkgöz Köprüsü `de XV-XVI. Yüzyılda Osmanlılar tarafından yapılmış olup, günümüzde Karakaya Baraj Gölü suları altında kalmıştır.

Yazıhan İlçesi'nin Cumhuriyet Dönemi tarihçesi 1936 yılında başlamıştır. Buraya gelen aşiretler arazinin düz (ova) olması sebebiyle ve Sultan Murat Han'a itafen bu ovaya " YAZIHAN " adını vermişlerdir. Yazıhan 09.05.1990 tarih ve 3644 sayılı Kanunla İlçe olurken, 28 köy ve 59 mezra ilçeye bağlanmıştır. İlçe 610 km2 `lik alana sahiptir. (http://www.yazihan.gov.tr/tarihce (13. 12. 2020)).

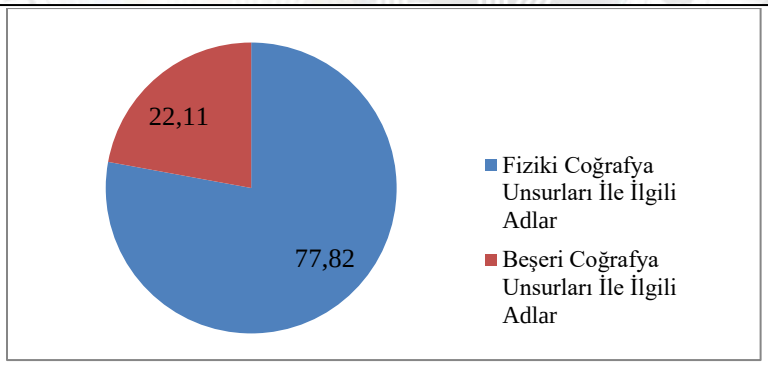
3. Çalışmanın Amacı

Yazıhan ilçesine bağlı mahallelerdeki yer ve mevkiilerin adlandırılmasında etkili olan faktörlerin ortaya çıkarılmasıdır. Köy ve mevkiiler adlandırılmalarında etkili olan fiziki ve beşeri faktörlere göre gruplandırılmış ve bazı yerlerin adlandırılmasında birden fazla coğrafi faktör etkili olduğu için yer adı birden fazla grupta yer almıştır. Çalışma sahasında ad kaynağına ulaşamadığımız ve yerel söyleyişle anlamı olan mevkii isimlerin de bulunduğu anlaşılmıştır.

Tablo 1. Yazıhan'da Yer Adlarının Toponimik Kaynaklara Göre Dağılımı

Toponimik Kaynak Grubu	Mevkii sayısı	Grup %'si	Genele %'si
Yer şekli ile İlgili	211	36.82	28.66
Sularla İlgili	142	24.78	19.29
Kayaçlarla İlgili	103	17.79	13.99
Bitkilerle ilgili	78	13.61	10.59
Hayvan Türleri ile İlgili	30	5.23	4.07
İklim	9	1.57	1.22
Toplam	573	100	77.82
B-Beşeri Unsurlar			
Kişi- Soy-Boy Adı	61	37.42	8.28
Ekonomik Faaliyet Türü	44	26.99	5.97
Tarihi ve Tarih Öncesi Yerleşmeler	30	18.40	4.07
Mistik ve Efsanevi Adlar	25	15.33	3.39
Oğuz Boyları ile İlgili Adlar	3	1.84	0.40
Toplam	163	100	22.11
Genel Toplam	736		

***Kaynak**: 1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Şekil 2. Yazıhan'da Yer Adlarının Toponimik Kaynak Gruplarına Göre Dağılımı

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Yazıhan ve mahallelerinde fiziki çevre unsurları kadar olmasa da pek çok ismin kaynağının da beşeri çevre ile ilgili olduğu görülmektedir. (Şekil.2) Fiziki coğrafya ile ilgili ad kaynakları arasında adlandırmada en fazla kullanılan unsurlar sırasıyla; yer şekli, sular, kayaçlar, bitkiler ve hayvan adları olmuştur. (Tablo 1) Adlandırmada kullanılan beşeri coğrafya unsurları ise sırasıyla kişi soy- boy adı, ekonomik faaliyet türü, tarihi ve tarih öncesi yerleşmeler, mistik ve efsanevi adlar ve oğuz boyları ile ilgili adlardır.

4. Fiziki Coğrafya Unsurları İle İlgili Yer Ve Mevkii Adları

Tablo. 2. Bitki Türleri İle İlgili Adlar

Epreme Mahallesi	**Karaca**	**Dedekargın**
Deli otlu	Dikenli Tarla	Çınar Önü
Aşağı Bağ	Kavaklık	**Akyazı**
Uzun Bağ	Küçük Sakız	Armut Önü
Kazan Bağı	Armut	Dikili Ardıç
Çitillik	Karaağaç	Koru Deresi
Alıçlı Arhaç	**Bereketli**	**Buzluk**
Uzun Çayır Düzü	Kıraç	Çitillik
Söğüdün Önü	Karaçalı	Çatal Dut
Sazlık	İğdeli Sırt	**Çavuş**
Meşelik	**Balaban**	Asmabaşı Tepesi
Otlu	Dut Kolu	İriağaç Tepesi
Armutça	**Ambarcık**	Samanlı Kaya Tepesi
Otlu Korum	Akdiken Sırtı	**Böğürtlen**
Firik Koyak	Kamışlı Kuyu	Büyük Tahta
Fethiye Mahallesi	**Mısırdere**	Kevenli Koyak
Kozalak Tepe	İğdeli Sırt	Mısıryurdu

Burçak Tepe	**Durucasu**	**Sinanlı**
İriağaç Mahallesi	Pirinçli	Kavak
Yoğun Sakız	Aşağı Pirinçli	Dut Deresi
Sazlık	**Eğribük**	Dutlu Mevkii
Kızılağaç	Arpa Kolu	**Boyaca**
Payamağaç Düzü	Kavak	Akdiken Deresi
Asmabaşı Tepesi	Küşne Deresi	Kamışlı Kuyu
İriağaç Tepesi	**Çivril**	**Alican**
Hezener Sırtı	Yavşanlı Sırt	Kavak
Kandır (Buğdaygillerden bir bitki)	Karaçalı	Şillan (Kuşburnu)
Erecek	**Sadıklı**	Göbelekli (Mantar) Seki
Dikenli	İğdeli	Burçak Tepesi
Yılkımlı (Ilgın Ağacı)	**Yazıhan**	**Tecirli**
Söğütlü	Pamuk Çiftliği	Kavaklık
		Sarsap
		Yoncalık Tepesi

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Yazıhan yöresinde mevkii adlarının birçoğunun da kaynağını doğal bitki örtüsünden ve bitki türlerinden aldığı görülmektedir. Yörede belirlediğimiz 736 tane mevkii adının % 10.59'u (78 adet) bitkilerle ilgili olduğu saptanmıştır. İriağaç, Dikenli, Çivril, Şillan (Kuşburnu), Payam Ağaç, Meşelik, Otlu, Kandır, Çitillik, Kavaklık, Yavşanlı Sırt, İğdeli Sırt, Yılkımlı (Ilgın), Alıçlı gibi isimler yörenin doğal bitki türleri ve yetişen ürünler hakkında önemli bilgiler vermektedir . Tüm Malatya'da olduğu gibi Yazıhan'daki yer adları içerisinde de meyvecilikle ilgili isimler yörenin meyvecilik haritası kadar coğrafi bilgi sunmaktadır. Dut Deresi, Dutlu Mevkii, İğdeli, Payamağaç Düzü, Asmabaşı Tepesi, Aşağı Bağ, Uzun Bağ, Kazan Bağı, Armutçu, Armut Önü, Dut Kolu, Çatal Dut gibi (Tablo 2).

Tablo.3. Sularla İlgili Adlar

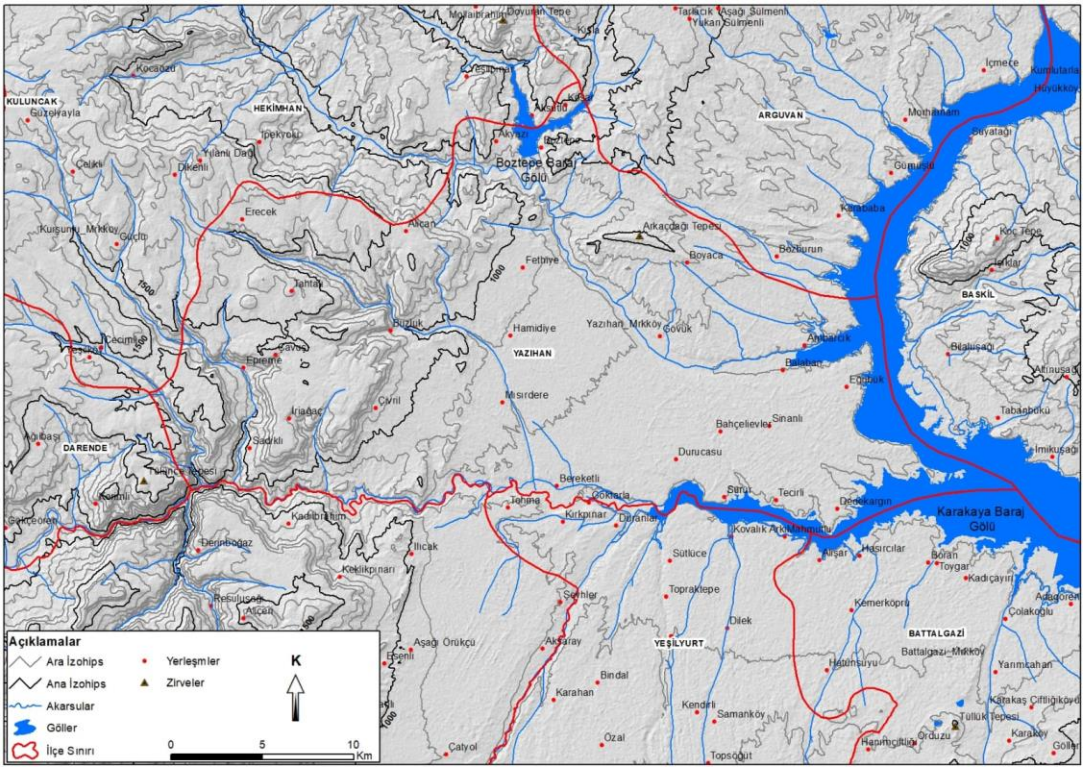
Epreme	**Akyazı**	**Kamışlı Kuyu Deresi**	**Sinanlı**
Göl	Su Çatı	**Balaban**	Killi Dere
Bent	Eski Köprü Çayı	Dut Kolu Deresi	Dut Deresi
Lelef Şelalesi	Karapınar	Selimoğlu Deresi	Seksenveren Deresi
Yedigöz	Kızılöz Deresi	**Mısırdere**	**Boyaca**
Kanlı dere	Akçamağara Deresi	Susuz Dere	Metelis Deresi
Başpınar	Hırın Çayı	Çoraklı Dere	Akdiken Deresi
Epreme Çayı	Çatağın Dere	Şişonun Yurdu Deresi	Kantarlık Deresi
Körpınar	Sefil Pınar Deresi	Başpınar	Kar Kuyu
Gavurdağı Deresi	Yar Önü Deresi	Gündük Dere	Kamışlı Kuyu
Gelengeç Çayı	Koru Deresi	Ansır Çayı	Kaçak Deresi
Emre Çayı	Çorak Dere	Soğuk Pınar	İnce Oğlan Deresi
Lelef Deresi	Üç Pınar	Çerçi Gediği Deresi	Mercan Kaya Deresi
Fethiye	**Buzluk**	Kum Deresi	**Alican**
Balaban Gölü	Başpınar	**Durucasu**	Karapınar
Mengik Dere	Ansır Çayı	Ark Üstü	Şulo Deresi
Güvendik Pınarı	Karaarkaç Deresi	Zuğur Deresi	Hoşir Deresi
Sulucak Deresi	Eski Ağıl Deresi	Hark Altı	Kızlar Yokuşu Deresi
İriağaç	Cünüdün Dere	Şaban Deresi	Hüsne Pınarı
Kuyu	Kendigüden Deresi	Kolik Deresi	Karabel Deresi

Sakız Ağaç Deresi	**Çavuş**	**Eğribük**	Kızıldere
Epreme Deresi	Lelef Deresi	Arpa Kolu Deresi	Barıcak Pınarı
Erecek	İtgözü Pınarı	Bent Kolu	Çermi Pınarı
Dere	**Böğürtlen**	Çatal Dere	Böğürme Pınarı
Karaca	Akyol Dere	Kılıçkaya Deresi	**Tecirli**
Armut Yüzü Deresi	**Bereketli**	Küşne Deresi	Karayatak Deresi
Kör Pınar	Sınır Deresi	Kırkortak Deresi	Dedemağarası Deresi
Çoraklı Dere	Topaşan Deresi	**Çivril**	**Erecek**
Sarı Kuyu	Köprü Geçen Deresi	Kuyular	Ağca Pınar
Uzun Kuyu	Çayağzı	Delimolla Deresi	Taşlı Dere
Uzunca Kuyu	Kırkortak Deresi	Eski Ağıl Deresi	**Karaca**
Ayvazın Dere	**Ambarcık**	Küçük Dere	Büyük Dere
Azmanın Dere	Sel Ağzı	Karaarkaç Deresi	Acı Kuyu
Halacı Deresi	Hırsız Pınarı Deresi	**Yazıhan**	**Sarsap**
Kırbız Dere	Akdiken Deresi	Ansır Deresi	Çatak Dere
Havuz Deresi	Meydan Kaşı Deresi	Çatal Ark	Karapınar
Karaca Deresi	Kızılburun Deresi	Cünütlü(bataklık)	Güvendik Pınar
İnceoğlan Deresi	Çetin Dere	**Koşar**	
Hırsız Gelen Deresi	Sulu Dere	Çay	
Yığılı Taş Deresi	Karababa Deresi	Cellat Deresi	

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Doğal ad kaynakları içerisinde en çok kullanılanlar hiç şüphesiz sularla ilgili olanlardır. Bu anlamda kaynaklar, dere ve çaylar ile vadileri, göller, bataklıklar ve kıyı bölgelerindeki unsurlar bu konuda akla ilk gelen hidrografik isimlerdir. (Bulut ve Özoğul, 2018: 3) Yazıhan yöresinin karasal iklim özelliği göstermesi nedeniyle gerek tarımsal faaliyetlerde suyun önemi, gerekse içme ve kullanma suyu ihtiyacı yerleşmelerin su kaynaklarıyla ilgili adlar almasına neden olmuştur (Bulut. 1996). Bunlara örnek olarak Durucasu Mahallesi ile birlikte 142 tane daha yer adının da bu grup isimlerden oluştuğu görülmektedir (Tablo 3). Bu adlarda su, kaynak, dere, şelale, pınar, kuyu, göl, çay, göz, bent gibi isimler ya isimlerin başında ya da sonunda kullanılmıştır. Çayağzı, Üç Pınar, Yedigöz, Bent, Kör Pınar, Harkaltı gibi.

Yazıhan'daki yer adlarının çoğunda yer şekilleriyle ilgili özellikleri görmek mümkündür (Şekil 3). Mevkiilere verilen adlar yörenin topoğrafyası hakkında da önemli bilgiler vermektedir. Yörede belirlenen 736 yer adının 211'inin (%28.66) yer şekilleriyle ilgili adlar olduğu görülmektedir. Bunlar içerisinde düz alanları ifade eden yazı, koyak, bölük, hendek gibi isimlere sıkça rastlanmaktadır. Sırtları ifade eden geben, şuul, bayır, gedik, çat, kepir gibi kavramlar kullanılmıştır (tablo 4).

Şekil 3. Yazıhan İlçesi Topoğrafya Haritası

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları*

Tablo .4 Yer Şekilleriyle İlgili Yer ve Mevkii Adları

Epreme	**Yarık Taş**	**Çatal Koyak**	**Böğürtlen**	**Küllü Dere**	**Toprak Tepe**	**Akgeben Tepe**
Çat Yayla	Menzil Yokuşu	Kızıl sırt	Karaburun	Meydan Kaşı	Kel Tepe	Oluk Kaya
Çatal Koyak	Kepirin Düzü	Akça Tepe	Çapıtlı Tepe	Kızılburun Deresi	Dokuz Ortak	Eski Köy Yamacı
Gavur Dağı	Kayran Tepe	Akça Mağara	Ardbinkaya Sırtı	Kızıltepe	**Sadıklı**	Hamidiye
Kazan Delen	Beşik Mevkii	Bek Çukur	Akyol	Çetin Dere	Kaş	Mezarlık Sırtı
Daşlı Bölük	Yıldız Kaya Mevkii	Yar Önü	Çatalkoyak Tepeleri	Boztepe	Büyük Tarla	Tepedibi Sırtı
Bent	Kılıç Tepe	Hamur Kesen Tepesi	**Bereketli**	Uzun Sırt	Gürüz (Gürbüz)	**Tecirli**
Kıraç	Ağıl Gediği Tepe	Tarhana Kaya	Bük	Boz Burun	**Yazıhan**	Mamalı Tepe
Çağıllı	Toros Tepesi	Seki Tepesi	Daban	**Mısırdere**	Karabaş	Çatal Tepe
Yedigöz	Kaş Tepe	**Buzluk**	Çukur Bük	Çat Tepesi	Tek Mezar	Kara Yatak
İkiz Tepe	**İriağaç**	Gavur Gediği	Mescit Bükü	Boztepe	Yazıhan Düzü	Haylım Tepe
Say Harman	Çukur	Koyak	Kıraç	Kara Mağara	Kıyıbaşı	Büyük Susuz
Pak Geben	Çorak	Kırma	İncecik	Yanık Sırt	Kabak Tepe	Aktaş Sırtı
Uzun Çayır	Dikilitaş	Kılıç Koyak	Sınır Deresi	Taş Harman	Aktaş Mevkii	**Erecek**
Boğaz	Yazı	Delikli Mağara	Kırkortak	GavurYazısı	**Sinanlı**	Kandil Düzü
Güvercin Kayası	Geben	Yıkılgan Kaya	Çayağzı	Kum Deresi Sırtı	Yüce Burun	**Karaca**
Şuul	Küçük Geben	Geben Ardı	Havruş Sırtı	Susuzun Yazı	Kum Tepe	Taht Düzü
Fethiye	Kel Kazan	Boz Tepe	**Balaban**	**Durucasu**	Aktaş	Kızılkaya Tepe
Üç Taş	Kuyu	Sesveren Tepe	Beşik Tepe	Bük	Ağ Gedik	**Sarsap**
Dökme	Yazı Tepesi	Buzluk Tepe	Taşyığını	Atlambaş	Kızılyer	Sarsap Tepesi
Yazıhan	Kızılbel Tepe	Buzluk Sırtı	Yıldırım Uçuğu	Çarpık Tepe	Kara Mağara Düzü	Sarsap Gediği
Kaklık Sırtı	Yüce Kaya	**Çavuş**	Akbayır	**Eğribük**	Killi Dere	Kara Tahta Sırtı
Av Yassı	Bezirtaşı Tepesi	İkiz Tepe	**Koşar**	Beşik Tepe	İnce Kum	
Doğan Bayırı	**Erecek**	Yarık kaya	Karayazı	Bent Kolu	Kayaaltı	
Atgezmezin Çat	Sarı Burun	Bezir Taşı Sırtı	Çakmaktaş	Üç Ada	Aktaş Sırtı	
Kara Gediği	Üç Tepeler	Kıran	Susuz Tarla	Küçük Yazı	**Tahtalı**	
Aşağı Tenci	Olukkaya	Belyeri Tepe	**Sürür**	Deve Boynu	Dere Yurt	
Karaca	Mezarlık Düzü	Hendek	Küllü Mağara Sırtı	İncecik	Boyun	
Çukur Koyak	Üç Tepe	Katırkaya Tepe	Mezarlık Sırtı	Taşsız	Susuz Yurt	
Kepir Sivri	**Akyazı**	Kelburun Sırtı	**Ambarcık**	**Kömüşhan**	Hendek	
Yığılı Taş	Su Çatı	Çamurca Sırtı	Akkaya	Bük	**Boyaca**	
Düz Burun	Ada Tepe	Samanlı Kaya Tepe	Adaca		Kantarla Sırtı	
İki HarıkArası	Kaçaklar Tepesi		Sel Ağzı		Beşik Mevkii	

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Tablo 5. Kayaçlarla İlgili (Litolojik) Adlar

Epreme	**Bezirtaşı**	**Çavuş**	**Çivril**
Gökçe Kaya Tepesi	**Erecek**	Çakşırak	Oluklu Kaya
Yazılı Kaya	Sarı Burun	Yarık Kaya Düzü	Kaş
Kuş Kaya	**Karaca**	Bezirtaşı Sırtı	**Yazıhan**
Taşlı Harman	Yığılı Taş	Çamurca	Cünütlü
Çağıllı (Çakıllı)	Çakıllı	**Böğürtlen**	Aktaş
Çamurca	Çakmak Taşı	Karaburun	Dedekargın
Samanlı Kaya	Yarık Taş	Ardbin Kaya Sırtı	Akkaya
Kara Kire	Mercan Kaya	Akyol	**Koşar**
Daşlı Bölük	Yıldız Kaya	**Balaban**	Karayazı
Tuz Taşı	Kara Çamur	Taş Yığını	Çakmaktaşı
Say (Taş) Harman	Tuz Taşı	Kum Ocağı	**Sinanlı**
Karanlık Kaya	Kırmızı Tepe	Akbayır	Kızılyer
Ballı Kaya	Kaş Tepe	**Ambarcık**	Ağ Gedik
Sarı Kayalar	**Akyazı**	Akkaya	Kum Tepe
Çelem Taşı	Kızıl Sırt	Çakıllı Tepe	Aktaş
Taşlık	Akça Tepe	Küllü	Killi
Delikli Kaya	Akça Mağara	Kantarla	İnce Kum
Güvercin Kayası	Kömürlük	Kızıltepe	Kaya Altı
Ağ Kaya	Kömürlüğün Tuz Taşı	Bozburun	**Tahtalı**
Otlu Korum	Tarhana Kaya	Boz Tepe	Dikilitaş
Ağ Öllük	Kıran Kaya	Çorak	**Tecirli**
Kızıl Ağaç	Boz Tepe	**Mısırdere**	Damla Kaya
Fethiye	Karatepe	Şipil (Killi Çamur)	**Karaca**
Üç Taş	Akyazı	Taş Harman	Kızılkaya
Dökme	**Buzluk**	**Eğribük**	**Alican**
Kara Çamurluk	Kırma	Kuşluk Kaya	Karabel
Kanlı Tarla	Delikli Mağara	Taşsız	Ak Geben (Yamaç)
İriağaç	Yıkılgan Kaya	**Kömüşhan**	Olukkaya
Dikilitaş	Boz Tepe	Kılıçkaya	
Yüce Kaya	Kız Kayası		

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Tablo 6. Klimatolojik Adlar

Karaca
Tipi Köyü
Karyağan Tepe
Akyazı
Yağmur Oluğu
Buzluk
Buzluk

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Çalışma alanında fiziki coğrafya unsurlarından kayaçlarla ilgili isimlerinde önemli bir yer adı kaynağı olduğu görülür. Yöredeki; kire öllük, çamurlu, çamurca ve şipil (killi çamur)ad kaynağını topraktan almıştır. Kire ve öllük adları yörede killi toprağa verilen adlardır. Şipil ise yörede kil çamuruna verilen addır. Toprak rengine göre ağ öllük, kızılağaç, kara kire, boztepe şeklinde isimlendirmeler de görülmektedir (tablo 5). Tuz ile ilgili yer adları da bulundukları

Çalışma alanında yer adlarının konulmasında Oğuz Boyları ile ilgili dört isim tespit edilmiştir. Sinanlı mahallesi ise oraya yerleşen aşiretin ismini almıştır. 1901 yılında, Dağıstan'dan gelen Çerkezler ve Azerbaycan Karabağ'dan gelen bir grup göçmen ise yerleştirildikleri yere dönemin padişahı Sultan Abdülhamit'e ithafen Hamidiye ismini vermişlerdir.

Yönler ile ilgili olarak tespit edilen iki isim, Ardıç Güneyi ve Güney Ardıç bitki türü baz alınarak isim verildiği için bitki türleriyle ilgili isimlerin içinde ele alınmıştır.

Tespit edilen yer adlarına baktığımızda yöre insanının coğrafi faktörlerden etkilenmiş olduğunu görmekteyiz. Adlandırmada etkili olan fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri aynı zamanda yörenin coğrafi özelliklerine de ışık tutmaktadır.

Kullanılan yer adlarında daha çok fiziki coğrafya özellikleri ön plana çıkmıştır. Yer şekli özellikleri, su kaynakları, kayaç yapısı ve şekli, bitki türleri adlandırmada en etkili faktörler olarak belirlenmiştir.

Beşeri ve ekonomik Kaynaklı yer adlarında ise; kişi adı, soyadı ve lakaplar ile ekonomik faaliyet isimleri önemli yer tutmaktadır. Hemen her köyde tespit edilen ören, höyük, yığma tepe gibi geçmiş zaman yapıları ise yörenin tarihi geçmişine ışık tutacak niteliktedir.

Çalışma alanında adlandırma başlığı olarak belirlediğimiz bir diğer özellik ise mistik ve efsanevi isimlerdir. Burada ise yöre halkının kültürel özellikleri, hayal dünyasının zenginliği ve farklı inanışlara ait saklı kalmış birçok özellik ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

Akar, A. (2007). Renge Bağlı Yer Adlandırmalarında Muğla Örneği [Color Based Naming Muğla Case]. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20, 51–63.*

Atik, M., Swaffield, S., (2017). Place names and landscape character: a case study from Otago Region, New Zealand, *Landscape Research, Vol. 42, No. 5, 455–470*

Bulut, İ. (1996). "Sorgun Yöresi Köy ve Mevki Adlarının Kaynakları" *Akademik Araştırmalar Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı.3, s. (30-40).*

Bulut, İ., Özoğul, B., (2018). "Sorgun Yöresinde Hidrografik Kökenli Yer Adları Analizinden Elde Edilebilecek Coğrafi Sonuçlar. III". Uluslararası Bozok Sempozyumu, Bölgesel Kalkınma Ve Sosyo-Kültürel Yapı Bildiri Kitabı, 03-05 Mayıs 2018, 752-760.

Bulut İ. "Beşeri ve İktisadi Coğrafya Açısından Bir Etüt Erbaa Ovası ve Çevresi", *Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, 1992.*

Bulut, İ. (2017), Erbaa Şehrinin İklim Özellikleri, *Marmara Coğrafya Dergisi, Cilt: 0, Sayı: 36, Sayfa: 243-259.*

Erinç, S. (1989). "Güneydoğu Avrupa'da Türkçe Ekzonimler", *İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, 6: 9-13.*

yöreye ait bazı fizikî ve beşerî coğrafya özelliklerini yansıtmaktadır. Bu nedenle tuzla ilgili adlar, isimlendirmede coğrafyaya bağlılığı gösteren örneklerden biridir (Şahin, 2004). Yörede bulunan Tuz Taşı ismi ise verildiği yerdeki tuz madenini değil üzeri düz ve yassı uzun bir taşı temsil etmektedir. Bu taş üzerine serpilen tuzu küçük baş hayvanlar yemekte bu sebeple bu taşlara tuz taşı denmektedir.

Yazıhan ve mahallerinde klimatolojik adlardan ise 4 örnek tespit edilmiştir. Bunlar tipi köyü, karyağan tepe, yağmur oluğu ve buzluktur (tablo 6).

Tablo 7. Hayvan Adları İle İlgili Mevkii Adları

Epreme	**Ambarcık**
Güvercinlik Sırtı	At Bölüğü
Kuşkaya	Tilki Deliği
Katırkaya	Deve Düzü
Büvelek (Yabani Arı)	**Mısırdere**
Tilki Koyağı	Kırat Kaydıran
İnin Başı	**Durucasu**
Tavşan Sekisi	Tilki Deliği
Öküz Koyağı	**Eğribük**
İt Gölü	Tilkilik
Fethiye	Deve Boynu
Kuş Konmaz Tepe	**Yazıhan**
Doğan Bayırı	Kirpinin Konağı
At Gezmezin Çat	**Boyaca**
Buzluk	Deve Yatağı
Koyun Kayası	Davar Yatağı
Tavşancıl Tepe	**Hamidiye**
Çavuş	Karga Pınarı
İt Gölü	Karga Tepesi
Katırkaya Tepe	**Alican**
	Tekesakal Sırtı

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Yörede adını bir hayvan isminden alan 30 kadar mevkii adı tespit edilmiştir. Çalışma alanındaki isimlerin %4,07'si bu şekilde isimlendirilmiştir. Güvercin, tavşan, doğan, kirpi, karga gibi yabani hayvanlar ile katır, deve, at, öküz gibi evcil hayvanlarında adlandırmada kullanıldığı görülmektedir (tablo 7). Hiç şüphesiz bu isimler bile yörenin zoocoğrafyası ve ekonomik coğrafyası hakkında önemli bilgiler içermektedir.

5. Beşeri Coğrafya Unsurları İle İlgili Mevkii Adları

Yazıhan ve mahallelerinde fiziki çevre unsurları kadar olmasa da beşeri çevre özelliklerinin de adlandırmada etkili olduğu görülmektedir. Bu ad kaynakları arasında kişi, boy ve soyadının en fazla kullanılan unsurlar olduğunu görmekteyiz. Ekonomik faaliyetler, tarihi ve tarih öncesi yerleşmeler de bu ad grubu içerisinde değerlendirilmektedir. Tüm adlar arasında kişi, boy, soyadları % 8,28'lik bir paya sahipken; onu, % 5,75 ile ekonomik faaliyetler ile ilgili adlar, % 4, 07 ile tarihi ve tarih öncesi yerleşmeler ile ilgili adlar, % 3, 39 ile mistik ve efsanevi adlar, % 0,40 ile Oğuz Boyları ile ilgili adlar takip etmektedir.

Tablo 8. Ekonomik Faaliyetler İle İlgili Adlar

Epreme	**Boyaca**
Çat Yayla	Davaryatağı
Çitillik	Deve Yatağı
Harmankaya	Çiftlik
Bostanlık	**Karaca**
Alıçlı Arhaç	Yaylacık
Sazlık	Argaç Dağı
Ahırlı	Yaz Tarla
Firik Koyak	Ballı Koyak
Ambarcık	Ağıl Gediği
Şevki Çiftliği	Kış Tarla
Harabepeg	Kös Yeri
Mısırdere	Kumarı
Taş Kesen	Arut Komları
Çerçi Gediği	Değirmen Düzü
Durucasu	**Sarsap**
Yaz Yurdu	Yoncalık
Ethem Çiftliği	**Alican**
Pirinçli	Burçak Tepesi
Çivril	Çoban Sırtı
Eski Ağıl	**Kömüşhan**
Kara Arkaç	Çoban Tepe
Fethiye	**Yazıhan**
Av Yassı	Pamuk Çiftliği
İriağaç	**Sinanlı**
Yoğun Sakız	Dutlu
Sazlık	Seksenveren
İğdeli	**Tahtalı**
Asmabaşı	Ulucalık
	Köme Harman

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Çalışma alanında ekonomik faaliyetlerden kaynaklı 44 mevkii adı tespit edilmiştir. Tarım ve hayvancılığın temel ekonomik faaliyet olduğu yörede isimlerde buna göre şekillenmiştir. Örneğin; çitillik, bostanlık, pirinçli, pamuk çiftliği, yaz tarla, harman kaya, değirmen düzü kaynağını temel ekonomik faaliyetlerden tarımsal üretimden almıştır. Ad kaynağını hayvancılık ile ilgili uğraşlardan alan isimler ise; çat yayla, ahırlı, harabe peg, argaç, çoban sırtı, kös yeri, davar yatağı gibi yer adlarıdır.

Ağıl gediği; Eski Ağıl, Kara Arkaç, Deve Yatağı, Davar Yatağı, Çiftlik şeklinde adlandırmaların kaynağı kır yerleşme ve yerlerdir. Tüm bu isimler yörenin tarım ve hayvancılığı ile yetiştirdiği ürünleri de önemli ölçüde yansıtmaktadır. Ancak Kayısısı ile ünlü olan Malatya'da bu ürün ile ilgili isimlendirmeye rastlanılamamış olması dikkat çekmektedir. Yaptığımız çalışmalar neticesinde bu konuya şöyle bir açıklık getirmeyi uygun gördük. Yörenin dağ köyleri olması yöre halkının geçmişten günümüze (otuz yıl öncesine) kadar sadece tahıl tarımı ve küçükbaş hayvancılıkla uğraşmış olması geçmişte kayısı tarımının bu alanlara girmesine imkan vermemiştir.

Tablo 9. Soy, Boy, Lakap ve Kişi Adları İle İlgili Mevki Adları

Epreme	**Ambarcık**
Bekir Ağa	Keleş Dere
Karayusuf Pınarı	Karababa Tepe
Alagözün Sırt	**Mısırdere**
Hacıbekirler	Şişonun Yurdu
Köroğlu Düzü	Tomolar
İmolar	Paşolar
Kaymazın Pınarı	**Durucasu**
Necip Ağa	Şaban Deresi
Keşin Pınarı	Akoğlan
Panısın Ağılı	Etem Çiftliği
İsafın Düşeği	Akoğul
Bektaşlar	**Eğribük**
Karabeday	Haydar Dede
İriağaç	**Çivril**
Hasan Ağalı	Deli Molla Deresi
Hasan Koca	**Sinanlı**
Haladın Evi	Kara Mehmet Yurdu
Karaca	Cihanbey
Kamoğun Söğüdü	Salman Yurdu
Hacı Hüseyin Kuyu Tepesi	**Tahtalı**
Baboğun Düşeği	Kürtler
Ayvazın Dere	Çalmarlar
Seyfettin Tepesi	**Boyaca**
Buzluk	Nurseyit
Zeynep Oğlu	Cender Yazısı
Hamitler	Hıdırlık
Zeynebin Yurdu	Hacıoğlu Sırtı
Çavuş	Demiroğlu Tepesi
Kaymazlar	**Tecirli**
Macat Tepe	Laz Tarlası
Böğürtlen	Haylım Tepe
Hacı Damı	Erecek
Balaban	Şeyhali Düzü
Osman Höyüğü	**Alican**
Selimoğlu Deresi	Körhasan Kalesi

Vahap Gocık Çiftliği	Ali Küllü Höyüğü
Karaca	Cavlaklar
Halep Yurdu	İmrala Kayası

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Yörede kişi soy ve boy adlarından kaynağını alan 61 yer adı tespit edilmiştir. Bu ad grubuna baktığımızda ilk sırada kişi adı, soyadı ve üçüncü sırada ise lakapların kullanıldığını görmekteyiz. Bekir Ağa, Necip Ağa, Hasan Koca, Alican, Cihan Bey gibi mevkii adları en belirgin olanlarıdır. Lakaplardan kaynaklı yer adlarının belirgin örnekleri ise; Bektaşlar, Kaymazlar, İmolar, Hacıbekirler, Çalmarlar gibi mevkii adlarıdır (Tablo 9). Bu tür isimler yöre sakinlerinin, köken, sosyal yapı ve hayat ile etnogarfik özellikleri ile ilgili bazı önemli ipuçları vermektedir.

Çalışma alanında tarihi ve tarih öncesi yerin yerleşme adı olarak seçildiği 30 mevkii adı olduğu görülmektedir. Genellikle tarih öncesine atfen höyük ve ören, tümülüs gibi adlar kullanılmıştır. Tarihi yerler ise kale, han, harabe şeklinde adlandırılmıştır. Ören, Taşhöyük, Üç Tepeler Tümülüsü tarih öncesi yerleşmelerden kaynaklı yer adlarına örnektir. Tarihi yerleşmelerden kaynaklı mevkii adlarına örnekler ise Hıdrellez Kilisesi, Arılık Kaya Barınağı, Hanönü, Harabe, Kadı Oturan gibi yerleşmelerdir (Tablo 10).

Tablo 10. Tarihi ve Tarih Öncesi Yerleşmeler İle İlgili Adlar

Epreme	**Balaban**
Ören	Han Önü
Hıdrellez Kilisesi	Höyük Tepe
Arılık Kaya Barınağı I	Osman Höyüğü
Arılık Kaya Barınağı II	Harabe
Erecek	**Durucasu**
Ören	Atikan
Üçtepeler Tümülüsü	**Sadıklı**
Karaca	Ören
Hacı Höyüğü (Kale)	**Dedekargın**
Akyazı	Tekke Önü
Ören	**Alican**
Karabel	Taş Höyük
Kara Gediği Tümülüsü	Alican Tümülüsü
Buzluk	**Eğribük**
Ören Kaya	Kadı Oturan
Çavuş	**Çivril**
Ören	Deli Molla
Bereketli	**Sinanlı**
Han Bükü	Kum Tepe

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Tablo 11. Mistik ve Efsanevi Adlar ile ilgili mevkii adları

Epreme	**Böğürtlen**
Cinli Koyak	Çapıtlı Tepe
Gelin Gölü	Mesurof Sırtı
Gavur Dağı	**Balaban**
Kanlı Dere	Yıldırım Uçuğu
Sürk Pınarı	**Ambarcık**
Fethiye	Hırsız Pınarı
Eğnik	Karababa Tepe
Mengik	**Koşar**
Karaca	Cellat Deresi
Hırsız Gelen	Boyaca
Akyazı	Nurseyit Tepesi
Kaçaklar	**Karaca**
Kırankaya Tepesi	Ziyaret Tepe
Buzluk	**Alican**
Fenk	Hoşirik
Alocağı	Hoşirin Başı
Sesveren Tepe	
Kız Kayası	

Kaynak: *1/25 000 Ölçekli Yazıhan K39 c3. K49 c1. c2. K40 b1. c3. c4. d1. d2.d3. d4. Paftaları ile Tapu Kadastro Parsel Sorgu sistemi*

Hıdırellez kilisesi; Kanlı dereyi güneye doğru takiple Epreme Mahallesi, Bektaşlar mevkiinden 800metre kuzey batıda bulunur. Hıdırellez kayalığının üzerine oyulmuştur. Dış kaya yüzeyinin tabana doğru bölümünde 0,50-1m içeriye doğru nişler bulunur. Girişi doğu yönde olup (93*82 cm) içeriye girildiğinde sağ tarafta kayaya kabartma şeklinde yapılmış haç işareti bulunmaktadır. Sol bölümde havalandırma deliği olan ve yanında iki tane, devamında bir ve doğuya doğru bir adet olmak üzere odaya benzer toplam dört bölümden oluşturulmuştur. İç bölümü yaklaşık 6*6 metredir. Geç Roma döneminde barınak alanı Bizans döneminde ise kilise olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Birinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescili önerilmiştir.

Arılık Kaya Barınağı I; Kanlı dere vadisinde güneye doğru takiple Epreme mahallesi Bektaşlar mevkiinde derenin 150m kadar batı yamacında devam eden sıra kaya bloğunun yerden on metre yüksekliğinde bulunur. 100mlik bir iç alanı olan barınağın ağız bölümü beyaz taşlarla 1-3 metre yüksekliğinde örülmüştür. Alanın dereye doğru yamacında Roma ve Osmanlı seramiklerine rastlanmıştır. İlk önce Roma sonrada hemen her dönemde barınma ve korunma amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir. İkinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescili önerilmiştir.

Arılık Kaya Barınağı II; I numaralı barınağın 250m kadar güneyinde kayalık alan üzerindedir. Yerden dört metre yükseklikte başlayan kaya barınağın ağız bölümünde iki metre

yükseklikte duvar çevreden temin edilen taşlarla örülmüştür. İç genişliği 70-80mdir. Duvar uzunluğu 7-7,5 mdir. İkinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescili önerilmiştir.

Çalışma alanında mistik ve efsanevi olaylara dayalı olarak isimlendirilmiş 26 adet mevkii adı tespit edilmiştir. Bu grupta yer alan isimleri yöre halkının inanışları ve korkuları şekillendirmiştir. Cinli koyak, Al Ocağı, Kanlıdere, Cellat Deresi, Ziyaret Tepe, Kız Kayası örnek olarak verilebilir. Kültürel coğrafya açısından yalnızca bu inanış ve örnekler bile oldukça değerli bilgilerdir.

Yazıhan yöresinde tespit ettiğimiz adlar arasında oğuz boylarına ait dört Aşiretlere ait bir isme rastlanmıştır. Oğuz Boylarına ait isimler; Karaca, Kargın, Tecirli ve Balaban'dır.

Karaca mahallesinin kurucuları: Oğuz Türklerinin Bozok kolunun (Karacalu) oymağındandır. Büyük göç esnasında Horasan'da bulunan oymak, oymak beyinin idaresinde Maraş yöresine yerleşmiştir. Daha sonra Büyük Selçukluların dağılması üzerine, Dulkadir Oğulları Beyliği'nin yönetimi altına girmişlerdir. Oğuz Türklerinin Bozok kolundan Oğuz Han'ın oğlu Yıldız Han'dan gelme Beydili Türkmen aşiretindendir. Dulkadir Oğulları Beyliği'ni kuran Feyruz Bey'in oğlu Karacalı beyler oymağındandır. Köyün kuruluşu da 1620 ila 1650 yıllarına rastlamaktadır. Yavuz Sultan Selim'in 1514 yılında Çaldıran Savaşından sonra Dulkadir Oğulları Beyliği'ni yıkarak Osmanlı İmparatorluğu'na katması ve bir kısım oymakları siyasi amaçlı olarak takibe alması sonucu, hızlı yer değiştirmeler meydana gelmiştir. Yer değiştirme sonucu, Feyruz Bey idaresindeki oymak, bugün ki Yazıhan ilçesinin beş kilometre kuzeyinde bulunan Ören mevkiine ve daha sonraları Kuruçay'ın geliş istikametine yani bugün ki köyün batısına Ören ve Kumarı ve çevresine yerleşmişlerdir. Burada da önceleri olduğu gibi hayvancılıkla uğraşmışlar. Bugün ki Hekimhan ve Divriği ilçeleri arasında bulunan Yama dağı ve Ayranca yaylaları ile kendi konakları arasında yarı göçebe hayatı yaşamışlardır. Feyruz Bey Çeşmesi ve Karaca Yurdu ismini taşıyan yerler mevcuttur. Feyruz Bey burada vefat etmiş, oymağın idaresini oğlu olan Karaca Bey devralmıştır. Yerleşim alanının oymağın nüfusunun yoğunlaşması sonucu yetersiz kalması, daha geniş ekim sahası bulunan ve bu saha içinde merkez teşkil eden bugün ki köyün yerine yerleşmeye başlamışlar. Köy, oymağının ve kurucusunun ismine izafeten Karacalu adını almış ve zamanla bu isim Karaca olarak söylenegelmiş idari kayıtlara da bu isimle geçmiştir.(http://www.malatya-karaca.de/koey_tarihcesi.htm)

Dedekargın, Oğuzların Bozok Kolunun Karkın boyundan gelmektedir.

Tecirli, Türkmen aşireti Orta Asya Türklerinden olup Adana,Iğdır, Malatya, Osmaniye, Kahramanmaraş, Sivas Kayseri ve Hatay çevresinde yerleşik hayata geçmişlerdir. (https://bafybeihjftiuhzvqqmrguvjf2v7goypn3qzpb62d6leueueci6jn43xemq.ipfs.dweb.link/wiki/Tecirli%2C_Yaz%C4%B1han.html)

Balaban, 15. yüzyılda Halep bölgesinde yaşayan Köpekli Avşarının obalarındandır. Osmanlılar zamanında iskan politikası sonucu Maraş ve çevresi, Batı Anadolu'nun muhtelif yerleri, Belih Nehri ve Rakka çölleri ile Sivas ve Karaman eyaletlerine iskan oldular. İlerleyen yıllarda bulundukları yerden göçe başlayan Balaban Avşarlarının (Balkanlardan Doğu

Anadolu'ya kadar) Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştikleri biliniyor. Nitekim günümüzde Malatya'da, Aydın'ın Seferihisar ve Doğanbey yörelerinde yaşayan Balabanlılar ile Tunceli'de varlığını sürdüren Balabanlılar, bunların devamıdır. Köy, adını Balaban Avşarlarından almıştır.

Hamidiye, 1901 yılında Azerbaycan'ın Karabağ mevkiinde Caytumas mahallesinden 40 aile olarak Azerbaycan Türkleri Anadolu'ya göç etmişlerdir. İlk olarak Kars'a daha sonra Muş'a, oradan Elazığ'a ve son olarak da Malatya'ya gelmişler burada 1 yıl kadar kaldıktan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun o zamanlar başında olan Sultan Abdülhamit'e müracaat etmişlerdir. Sultan Abdülhamit'te nereyi isterlerse oraya yerleşebileceklerini söylemiştir. Göçmenler çiftçilik ve hayvancılık yapmaya uygun olabilecek bir yer istiyorlarmış. Göçmenlerden bir kaçı bir süre aradıktan sonra Yazıhan mevkiisinden bir yeri beğenmişler. 80 hane ev yapılmış bunun 40 hanesi Karabağ'dan gelen Azeri göçmenlere (Tunaylar) 40 hanesi de Dağıstan'dan gelen Çerkezlere (Duranlar) verilmiş. Zamanla bu mahalleler Yukarı ve Aşağı mahalle olarak geçmiştir. Ortada kalan boşluğa daha sonra kendileri Camii yapmışlardır. Mahallenin adı da o zamanlar devletin başında olan Sultan Abdülhamit'in adı koyulmuştur. Hamidiye adı buradan gelmektedir.

Sinanlı, Türkiye'nin dört bir yanında bulunan Sinanlı Aşiretinin anavatanıdır. Sinanlı'lar farklı nedenlerden göçlerle Türkiye'nin bir çok yerine dağılmışlardır. Malatya'da yaşayan Sinanlılar 1987 yılında tamamlanan Karakaya Barajı sınırları içerisinde kalan ilk mahallesinden sonra bir kısmı yeni yerleşim yeri olan köye, büyük bir çoğunluğu ise Malatya'nın merkezine yerleşmiştir.

https://bafybeihjftiuhzvqqmrguvjf2v7goypn3qzpb62d6leueueci6jn43xemq.ipfs.dweb.link/wiki/Sinanl%C4%B1%2C_Yaz%C4%B1han.html

Sonuç

Yer adları ile ilgili çalışmalar insan ve mekan arasındaki karşılıklı etkileşimden dolayı yerleşmenin; coğrafi, tarihi, kültürel ve ekonomik özelliklerini belirlemede önemli birer kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü köylerin adları genellikle o yerdeki fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini de açıklamaktadır.

Mevkii adlarının verilmesinde çok etkili olan fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin, Yazıhan ilçesinde bulunan mahalle ve mevkii adlarının konulmasında da son derece etkili olduğu görülmektedir.

Yazıhan ilçesinde yer şekilleri, su kaynakları, kayaçlar, bitki örtüsü ve kişi adı, lakaplar ve soyadı, ekonomik faaliyet, eski yerleşmeler ve mistik ve efsanevi olaylar gibi faktörler mevkiilerin adlandırılmasında etkili olmuştur.

Farajzadyan, A., Bulut, İ., (2016), Makü Ve Köylerinin Toponimik Analizi, *Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 36, Sayfa:119-133.*

Göney , S. (1975), Büyük Menderes Bölgesi, İst, Üni. Yay. No. 1895, *Coğrafya Enstitüsü Yay. No. 79, İstanbul, s.274-275.*

6-21 Haziran (1941), I. Türk Coğrafya Kongresi, Coğrafya Terimleri, Raporlar Müzakereler Kararlar, Maarif Vekilliği, Ankara, s.53-57.

Karaboran, H. (1984), "Türkiye'de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, *Kültür Ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, No:60 Seminer Kongre Bildirileri, No: 17, 97-148.*

Köksal. S. (2019), " *Kayseri ili yer adları kimlik kültür ve mekan*", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Şahin, C. (2004). Türkiye'de tuza atfedilen yer adları. Türk Kültüründe Ayrıntılar: Tuz Sempozyumu'nda sunulmuştur. İstanbul, Türkiye.

http://www.yazihan.gov.tr/tarihce (13. 12. 2020).

http://www.malatya-karaca.de/koey_tarihcesi.htm (13.12.2020)

https://bafybeihjftiuhzvqqmrguvjf2v7goypn3qzpb62d6leueueci6jn43xemq.ipfs.dweb.link/wiki/Tecirli%2C_Yaz%C4%B1han.html (16.01.2021)

https://bpakman.wordpress.com/turk-dunyasi/eski-turk-devletleri-turk-yurtlari-turk-topluluklari/eski-turk-devletleri/oguzeli/anadoluya-yerlesmis-24-oguz-boyu/ (16.01.2021)

https://bafybeihjftiuhzvqqmrguvjf2v7goypn3qzpb62d6leueueci6jn43xemq.ipfs.dweb.link/wiki/Sinanl%C4%B1%2C_Yaz%C4%B1han.html (16.01.2021)